

Monica Skjøld Johansen
Sekretariatet for Blankholmutvalget
msj@hod.dep.no

Oslo, 13. april 2018

Innspill til Blankholmutvalget om prioriteringer i kommunale helse- og omsorgstjenester

Mens pasienter i spesialisthelsetjenestene henvises, behandles og skrives ut i relativt avgrensede og definerte forløp, har man helt andre forutsetninger i kommunale helse- og omsorgstjenester. Til andrelinjetjenester henvises pasienter med lidelser og sykdom som er så sjeldne, komplekse eller på annen måte krever spesialisert kompetanse. Det gjør at de må ivaretas av mer sentraliserte fagmiljøer enn det er mulig å tilby i kommunene. De kommunale helse- og omsorgstjenestene tilbyr et bredt spekter av tjenester i hver ende av spesialisthelsetjenestens tjenester. Gjennom fastlegeordning, helsestasjon, skolehelsetjeneste, psykiske helsetjenester, familiens hus og flere andre tjenester skal det sikres lett tilgjengelig hjelp som ikke nødvendigvis er rettet mot å behandle alvorlige tilstander. Snarere er utfordringen ofte å oppdage og legge til rette for at grupper og individer kan få tidlig hjelp med problemer som ellers ville kunne utvikle seg til mer alvorlige tilstander. Kommunene må med andre ord kunne forholde seg til et svært bredt spekter av ulike og ofte vagt definerte problemstillinger og sette inn tiltak for disse.

Spesialisthelsetjenesten prioriterer blant annet etter tilstandenes alvorlighetsgrad. Dette prinsippet er ikke like lett å overføre til kommunale tjenester. Her må man også forholde seg til problemstillinger hvor målet nettopp er å forhindre at de blir så alvorlige at de må henvises videre. På den andre siden må kommunene også forholde seg til pasienter og brukere med svært alvorlige, og i en del tilfeller, kroniske tilstander. Her har man ofte pasienter som har vært i spesialisthelsetjenesten, men som fortsatt har behov for tett oppfølging og omfattende behandling etter utskrivning. Førstelinjens utfordring blir da blant annet å følge opp og videreføre behandling som er gitt i spesialisthelsetjenesten og legge til rette for å forebygge re-innleggelser

I og med at kommunale helse- og omsorgstjenester skal ivareta et bredere og annerledes problemkompleks enn spesialisthelsetjenesten, er det ikke nødvendigvis riktig å basere prioriteringsvurderinger på de samme kriteriene som i spesialisthelsetjenesten. Pasienter og brukere kan ikke skrives ut fra kommunene og vil ha behov for hjelp for et vidt spekter av problemer. Spørsmålet for velferdsstaten blir hvor man eventuelt skal sette en nedre grense for hvem som er verdig trengende, og hvilke typer problemer som er skal være velferdsstatens anliggende.

Hvordan vi tenker om prioriteringer avhenger også av hvordan vi tenker om sykdom og sykdomsforståelse. Vi vet at psykiske lidelser koster både i menneskelig lidelse og utgifter for samfunnet. Psykiske lidelser kan ikke behandles som sykdommer som rammer organismen, i den forstand at man enten har eller ikke har dem. Psykiske lidelser utvikler seg som oftest gradvis, og som en kombinasjon av sårbarhet, livsbelastninger og andre utløsende og opprettholdende faktorer. Det er derfor viktig å kunne tilby lavterskeltjenester til mennesker med psykiske plager som ikke nødvendigvis fremstår som veldig alvorlige på tidspunktet det søkes hjelp. I mange tilfeller vil det være faglig og samfunnsøkonomisk nyttig å tilby tjenester til mennesker med et relativt lavt lidelsestrykk og sette inn tiltak som kan forhindre videre forverring, sikre at man klarer å stå i arbeid, opprettholde sosiale nettverk med videre. Et sentralt mål må være å tilby tjenester som minimerer risikofaktorer og maksimerer beskyttelsesfaktorer for å hindre utvikling av psykiske lidelser.

Vi oppfordrer Blankholmutvalget til å rette særlig oppmerksomhet på forebygging og tidlig intervensjon og vurdere hvordan man kan gjøre det mulig å sikre prioritering av disse viktige oppgavene.

Med vennlig hilsen
Norsk psykologforening

A handwritten signature in blue ink, reading "Andreas Høstmælingen". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the end.

Andreas Høstmælingen
Fagsjef